

Masarykova základní škola Plzeň, Jiráskovo nám. 878/10, 326 00 Plzeň

Masarykovu základní školu v Plzni navštěvují především žáci školského obvodu Plzeň – 2, kterou tvoří území městského obvodu Slovany (katastrální území Božkov, Bručná, Hradiště u Plzně a Plzeň 2). Školu ale navštěvují také žáci z jiných školských obvodů, především z přilehlých obcí z okresu Plzeň-jih (v průměru 15 až 20 žáků).

V současné době má škola zhruba 340 žáků (číslo kolísá, některý měsíc někdo ubude a téměř každý měsíc naopak nějaký nový žák přijde, žáků tak plynule přibývá). Cizinců (přesněji žáků s odlišným mateřským jazykem – OMJ) je 35. Tento školní rok (2016/2017) škola eviduje mírný pokles v počtu cizinců, protože v loňských dvou devátých třídách jich bylo 11. Jejich počet ale opět roste. Na podzim přišlo několik Ukrajinců, do školy je už zapsán i chlapec z Číny, který nastoupí do 7. třídy v lednu 2017. Kromě Ukrajinců škola vzdělává Slováky, Vietnamce,

Bulhary, zkušenosti má také s Mongoly, Rumuny nebo Moldavany. Posledních 8 let se v Masarykově základní škole v Plzni vzdělává 10-12 % cizinců z celkového počtu žáků školy. Škola je v rámci druhého městského obvodu v počtu žáků s odlišným mateřským jazykem ojedinělá. Podle informací rodičů cizinců je v ostatních školách vedení odmítá

s různými odůvodněními. Rodiče cizinci ale obvykle nevědí, že školy jsou ze zákona povinné přijímat „spádové“ děti a že jsou povinné dětem s OMJ vzdělání poskytnout, takže tento problém žádnými stížnostmi zřizovateli ZŠ neřeší. Obvykle se místo toho poptají v rámci své komunity a zjistí, že Masarykova ZŠ cizince přijímá, a to dokonce vstřícně.

Výhody vzdělávání žáků s OMJ

Poslední roky ukázaly, že cizinců ve školách bude stále přibývat. A jejich vzdělávání je pro pedagogy Masarykovy základní školy výzvou, jak vyučovat inkluzivně, navíc v souladu s novou vyhláškou o **společném** vzdělávání. Žáci s odlišným mateřským jazykem jsou totiž mezi těmi, kterým náleží podpůrná opatření 1.- 3. stupně. Ve škole jejich vzdělávání podpoří tedy nejen učitelé individuálním i inkluzivním přístupem a různými metodami výuky, ale také stát (MŠMT) zvýšeným financováním, díky kterému může škola například zakoupit pomůcky pro výuku cizinců.

Masarykova základní škola je navíc od září 2016 jedním z partnerů projektu Pedagogické fakulty ZČU **Cesty k inkluzi**. Jeho cílem jsou změny a nové možnosti v přístupu k žákům s potřebou podpůrných opatření při respektování odlišností každého dítěte na vzdělávání ve škole hlavního vzdělávacího proudu. Dále pak prevence školní neúspěšnosti znevýhodněných dětí a posílení spolupráce mezi školami (sdílení dobré praxe), rodinami a neziskovými organizacemi. Díky projektu škola realizuje kroužky a doučování pro žáky (včetně výuky českého jazyka žáků s OMJ), vzdělávací kurzy pro pedagogy (včetně kurzů výuky ČJ jako druhého cizího jazyka, seminářů na téma principy práce s žáky s OMJ ve výuce, včetně workshopů s tématy migrace a identity apod.).

Několikaleté vzdělávání žáků s OMJ přináší především tři základní pozitiva.

Učitel, který je zvyklý mít ve třídě při výuce jednoho či několik žáků s OMJ, dokáže je aktivně zapojit do výuky, nenechá je pouze sedět a pozorovat. Učitelé plynule přecházejí na nové metody výuky a principy práce, neomezují se jen na frontální výuku. (A to se osvědčuje i při vzdělávání ostatních dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.)

Druhé pozitivum spočívá v tom, že na žáky cizince si zcela zvykli žáci Češi. Berou je jako normu, nestrání se jich, nestaví je do izolace, přátelí se s nimi. Žáci MZŠ jsou zkrátka zvyklí na „jinakost“. Často se od cizinců také učí (projektový Den Evropy, vlastivěda na 1. stupni, zeměpis, reálie v jazykových i jiných předmětech, referáty apod.) Třídní učitelé pracují,

případně se učí pracovat s klimatem ve třídě.

A ke třetímu pozitivu dospěje článek ve svém závěru.

V záležitosti integrace cizinců se škole dobře osvědčuje spolupráce s neziskovou organizací Meta o.p.s. Škola

využívá jejích seminářů a workshopů organizovaných v Plzni. Meta pomáhá především konkrétním řešením problémů, které se vyskytnou, ať už jde o formality při přijímání žáka do školy (překlady, formuláře v několika jazykových verzích, legislativa apod.) nebo o práci

s kolektivem až po konkrétní způsoby a principy výuky ve všech předmětech (pracovní listy pro cizince, pomůcky, slovníky, metodické materiály, příklady dobré praxe jiných pedagogů a škol atd.).

Vlastní příklady dobré praxe

Škola pořádá různé projektové dny, jedním z nich byl například Den zemí v roce 2015. Skupiny žáků napříč ročníky měly za úkol vytvořit prezentaci různých zemí světa. Všechny prezentované země měly v MZŠ své zástupce – žáky (Vietnam, Slovensko, Ukrajina, Moldávie, Mongolsko). Kuchařky ze školní jídelny k obědu připravily typické pokrmy těchto zemí. Letos je plánován Den Evropy s podobným průběhem.

V říjnu 2016 přispěli žáci MZŠ do výstavy plzeňských cizinců v Mezigeneračním dobrovolnickém centru Totem, na výstavu byli přizváni jako jediné děti. Tvořily na téma „Já a moji kamarádi Češi“, popř. „Já a moji kamarádi cizinci“ v případě českých dětí. Výsledkem byly práce s tématy Co nám chutná (obrázky oblíbených českých i národních jídel cizinců), Co se nám v Plzni líbí, Vztahy mezi námi a Čím se můžeme pochlubit.

Ve škole také probíhá pravidelná výuka českého jazyka jako jazyka cizího. Školené učitelky pro výuku Čj pro cizince učí zvlášť děti z I. a II. stupně. Výuka se koná jednou týdně po vyučování. K tomu s nimi individuálně nebo v malých skupinkách pracuje speciální pedagožka. Někteří žáci s OMJ navštěvují třídu pro jazykovou přípravu zřízenou krajským úřadem, bohužel ne všichni rodiče jim tuto bezplatnou možnost umožňují. Další děti mají i soukromé doučování. V současné době škola plánuje přidat další (minimálně jednu) hodinu výuky Čj v souladu s platnou legislativou i v době výuky (asistent, předmět speciální pedagogické péče, možnosti grantu a podobně).

Další plány a vize

Masarykova škola si dává do dalších let velký cíl – všechny dílčí úspěchy, zkušenosti, metody, principy, poznatky a nápady zcelit a s pomocí a podporou neziskových organizací, NIDV, školních poradenských zařízení, grantů a státu chce vytvořit **jednotnou a systémovou podporu žáků s OMJ**. Škola díky projektu CKI disponuje speciální pedagožkou a koordinátorkou inkluze (plné úvazky), které spolu s vedením školy vypracují plán s jednotlivými kroky vzdělávání žáka s OMJ, počínaje přípravou třídy na jeho příchod, přes informování rodičů o všech možnostech přípravy a průpravy (především jazykové, ale také podpora

PPP) až po samotnou výuku v jednotlivých předmětech. Vyučující jim na základě pedagogické diagnostiky vytvoří plán pedagogické podpory s vytyčenými cíli, které budou průběžně vyhodnocovat. Hodnotit budou především pokroky. Ve výuce budou využívat inovativní principy: například názornost (obrázky, vizualizace, grafy, mapy,...), týmovou práci, plánování práce („předučování“), aktivizaci předchozích zkušeností. Budou propojovat výuku látky a jazyka (slovní zásoba k dané látce v každém předmětu). Cizinci, kteří neumí nebo téměř neumí česky, budou používat místo sešitů portfolia, tedy desky, kam si budou zakládat slovní zásobu k danému předmětu, obrázky, pracovní listy apod.

To vše pomůže žákovi s OMJ, aby zvládl všechny své úkoly, především **naučit se česky. Ve stejné době se ale také potřebuje** zapojit do výuky, projít si nesnadným procesem socializace s dětmi v jazyce, který se teprve učí a naučit se společenskému chování a normám ve třídě i ve škole, které jsou kulturně podmíněné, a jsou proto pro ně mnohem vzdálenější než pro děti z majority. A pokud se tohle dítěti a učitelům společně podaří, je to třetí, nejdůležitější pozitivum, které přináší praxe vzdělávání žáků cizinců v Masarykově základní škole v Plzni.